

Hurtig guide til videoproduktion

– Principper for planlægning, optagelse og redigering

Henrik Juel

Fantastisk video – lavt budget – eller intet budget:

Såmænd, i dag kan du optage lyd og video i god kvalitet ved at bruge din egen normale smartphone. Du skal bare bruge den på en smart måde (se nedenfor).

Og du kan redigere dit materiale ved hjælp af en gratis app, der nemt kan downloades og køre på din almindelige Mac/pc, stationær, bærbar - eller endda på din telefon.

Mere om *udstyr, hardware og software* nedenfor, men først:

Hvordan kommunikere med video? Planlægningsprincipper:

Begynd med at overveje: **Hvorfor video?**

I dit tilfælde, i denne sammenhæng: Hvad er det, en video kunne være god til?

Afklar, hvad du vil kommunikere **til hvem?** Handler det hele om at promovere dig selv? Et selvportræt – formentlig ikke.

Tænk **påvirkning** – og vælg en overordnet form-genre-stil til din video (interview, drama, instruktion, poetisk, historie, er der en fortæller? skuespillere?).

Overvej at **undgå skuespillere** og **undgå selv at være stjernevært**. Vær ikke afhængig af langvarig dialog, forklaringer eller voice-overs. Lad kameraet og lyden vise, hvad du vil formidle. Det er arbejdet *bag* kameraet og i redigeringsfasen, der er vigtigt.

Planlæg ikke for meget i detaljer! Jeg ved godt, at her adskiller jeg mig nok fra de fleste andre lærere og eksperter. Men at tænke og skrive meget på forhånd, kan være spild af tid og blokere dig for at se og høre de faktiske muligheder. Gå forberedt, men med åbne sanser og sind ind i processen – og lad karakteren af stedet, begivenheden, de mennesker, du møder, og måske vejret, give mulighed for **nye ideer**.

Hold det enkelt – og **udforsk**, tag testbilleder med dit kamera/din telefon, og tjek også lyden. Bare fordi billedet er flot, betyder det ikke, at du også har god lyde, men prøv at finde dem. Bare for at åbne dit sind: begynd med at se...undskyld, **lytte** efter gode lyde.

Optag en hurtig, rå version af din film – rediger den hurtigt, bare som en kladde for at se, hvad der kan virke – og gå derefter tilbage og optag for alvor.

Optagelse af lyd (typisk det svageste aspekt af amatørfilm):

Tænk i og udforsk de gode lyde – lyd er ikke kun et appendiks til dine billeder: For at få en god og klar lyd: gå **tæt på kilden**, f.eks. en person, der taler, eller en kaffemaskine, der snorker.

Undgå steder med meget **baggrundsstøj**. Apparater, trafik, selv køleskabe og lysarmaturer kan være for støjende på optagelsen. Du bemærker det måske ikke på stedet, men når du redigerer, vil det være irriterende.

Kort **teknisk-akustisk hint**: Da vi har to ører, og fordi lyde fra forskellige retninger kommer en brøkdelt af et sekund tidligere til det ene øre end til det andet (og formen på dit øre har indflydelse på opfattelsen af oppe-nede, forfra-bagfra) er vi i stand til at fokusere på lyde fra én retning (din hjerne gør det automatisk, så at sige). Men de fleste lydoptagelser blander det hele sammen, selv de bedste mikrofoner er ikke særlig retningsbestemte - og senere ved afspilning kommer alle lydene typisk fra den eller de samme højttalere, som regel foran os, eller i hovedtelefoner, igen blandet. Okay, du kan arbejde med to eller flere kanaler (styret ud til højre og venstre), fire højttalere eller flere, men det er ikke hurtigt og let. Et råd: Gå efter klare lyde og kilder, når du optager.

Klar lyd: I redigeringen kan du **lægge mange effekter på lyd** og ret nemt få f.eks tale optaget i et kosteskab til at lyde som en prædiken i en domkirke. Det omvendte er ikke tilfældet.

Mikrofonafstand: Forskellig afstand til mikrofonen, f.eks. mellem interviewer og den interviewede, giver forskellige lydtegn – og det er ikke kun et spørgsmål om volumen, og det kan være meget svært at korrigerer i redigeringen.

Vindstøj i mikrofonen: Vildt irriterende, ikke til at komme af med igen i redigeringen. Hvis det ikke er nok at iklæde mikrofonen en uldsok eller kaninpels, så prøv at holde

den i læ af din store frakke eller bag et træ. Det kan også være en ide at lægge mikrofonen ned i højt græs, f.eks. så kan du måske tilmed få nogle rigtig gode lyde af susende vind.

Undgå støj fra fiflen med telefonen, fridder med tøjet eller tung vejtrækning! Sørg for, at dine skuespillere eller interviewpersoner **artikulerer** godt. Bemærk, at forskellige rum har **forskellige ekkoer og lydmiljø**. Bemærk den enorme forskel mellem **udendørs og indendørs** lydoptagelse.

Voice-over: vælg et rum med omhu, og øv flere gange for at få den rigtige energi og intonation.

Lav **yderligere** lange optagelser (ingen billedside nødvendig) med **ambient** lyd (omgivende lyd/lydmiljø på stedet). Optag relevante yderligere **illustrative eller dekorative** lyde på stedet. Find yderligere **lydeffekter online** (royalty gratis, selvfølgelig)

Musik: Brug kun royaltyfri musik (som online: "Creative Commons"). Bemærk, at musik normalt er meget komprimeret – **sænk lydstyrken betydeligt** for at få den til at passe til dit redigeringsniveau.

Når du optager lyd (og/eller billede eller begge dele), så sørg for at have **lidt opstartstid og lukketid** - ofte er optagelser ikke helt jævne, når du starter og når du slutter - fordi du håndterer start-/stop-knappen osv. Bemærk, at mange kameraer/telefoner indstiller lydniveau dynamisk-automatisk og derfor kan **fejlvurdere passende niveau**, f.eks. ved begyndelsen af tale.

Optagelse af video (billedsiden)

Vi forsøger selvfølgelig ofte at optage både god lyd og god video på samme tid – men indimellem kan det være en god procedure at adskille de to aspekter (medier) under optagelserne.

For at realisere en god video-idé er du meget afhængig af **godt kameraarbejde** – f.eks. hvor du placerer, og hvordan du håndterer din telefon! Det er ikke kun et spørgsmål om at finde et interessant motiv, objekt, personer at interviewe, søde skuespillere, en sjov kat eller et smukt landskab – **du skal vise det** til dit publikum på en klar og interessant måde. Og det er ikke kun et spørgsmål om, hvad der er foran kameraet/telefonen, men **bag kameraet**, d.v.s. hvad du gør med det, hvor du placerer det, justerer det, flytter det...

Placering af kameraet:

Der er ingen "rigtig", "neutral" eller "objektiv" måde at placere dit kamera på, men det har alt sammen betydning for, hvordan vi i sidste ende vil se motivet (scenen, objektet/personen filmet): fra hvilken vinkel, hvilken højde, hvilken hældning, hvilket lys, hvilket fokus, hvilken komposition, hvilken zoom-status, med hvilken bevægelse osv.

Overvej: Skal kameraet (og publikum) **se op eller ned** på denne person/genstand – eller være i samme (øjen-)højde? Skal vi se **forside, profil, bagside**?

Skift mellem totaloptagelser (en vis afstand, f.eks. for at etablere en scene) og tættere optagelser. Også nogle nærbilleder, der viser detaljer, er normalt interessante. Brug kameraet til at få os til at **se mere!**

Beskæring - tomt rum – **komposition af billede** – gylden proportionsregel? Ikke nødvendigvis, lang historie... men prøv selv og øv dig, øv dig, og øv lidt mere - og find din egen stil... eller rettere, den stil, der er passende og egnet til at kommunikere til dit publikum i dette tilfælde.

Lys: der skal være nok, overvej også lysets farve/temperatur.

Baggrundslys: bemærk, at hvis du filmer en person placeret op mod et lyst vindue eller solen, vil denne person ligne en kriminel (bare en mørk silhuet).

Blanding af lys udendørs/indendørs (kunstigt) lys kan give mærkelige resultater.

Lys og farver kan **ændres på mange måder i redigeringen** – men start ud med flotte, rene, velbelyste billeder i naturlige farver, når du optager. Du kan godt gøre et skarpt billede tåget i redigeringen – det omvendte er svært.

Kamerabevægelser:

At bevæge kameraet kan fortælle meget - men normalt vil du ikke fortælle, at du er en glad amatør, der går rundt på en klodset måde og lige har fundet zoomknappen.

Gør mig ikke svimmel!

Når der er en god grund til det, så flyt kameraet godt. Det skal være **motiveret:** vis tydeligere, hvad der foregår, layoutet af en lokation og personers placering og handlinger, gør opmærksom på detaljer eller følg hovedaktøren – eller "efterlign" gys og spænding i scenen. Så du kan panorere, tilte, bevæge sideværts, zoome, flytte fokus, vandre afsted eller flyve med drone.

Zoom ind eller gå tættere på: betyder normalt: se her, her er noget interessant. **Zoom ud**, trække tilbage: betyder ofte, at scenen er ved at slutte.

Håndholdt eller på stativ, selfie-stick/gimbal: de forskellige kamerahåndteringer kommunikerer forskelligt, tænk over det. Som regel skal publikum jo **ikke** lægge mærke til kameraets bevægelser eller kameraets placering/justeringer – de skal blot bevæges eller påvirkes af dine store evner til at bruge kameraet (og lydens dynamik for den sags skyld!).

Gode kamerabevægelser **uden dyrt udstyr:** Brug en kørestol eller en cykel (store hjul, brede dæk, ikke for mange PSI!) for at lave jævne bevægelser/flytninger. Hvis du gør det håndholdt: **Prøv at øve dine bevægelser** for at panorere, zoome, genfokusere eller flytte flere gange, før du optager sekvensen.

Redigering:

Saml alle dine flotte billeder og andre filer, du måske vil bruge (som musik, stillbilleder, grafik, lydeffekter) i **én hovedmappe** (med undermapper, hvis det er en større produktion). Når du begynder at arbejde på din tidslinje (i redigeringsprogrammet), skal du **ikke** flytte nogen af disse filer til forskellige steder. Du kan tilføje nyt materiale til din hovedmappe - men fjern og flyt ikke noget.

Jeg anbefaler kun at lægge **dine bedste og mest nødvendige elementer** i hovedmappen til at starte med - for at få et bedre overblik. **Gør det enkelt** – og **lav en hurtig og grov første redigeringsversion** (her færdiggør du ikke niveauer, overgange, titler osv.)

Jeg anbefaler også **at arbejde direkte på din tidslinje** - brug ikke lang tid på at indstille ind- og ud-punkter i forhåndsvisnings-skærmen, fordi tingene kan se anderledes ud, når du placerer billeder (og lyd og musik) ved siden af hinanden på tidslinjen. Placer dine gode billeder på din tidslinje med lidt mellemrum, og forkort dem derefter, og prøv at samle dem. Efterlad lidt tom plads (tid) i starten af programmet – det gør det lettere at justere med ny begyndelse/titler osv. senere.

Tag dine bedste billeder, det gyldne øjeblik i dit interview/i din historie/i sceneriet – kort sagt, din "Darling" – og placer det først – og arbejd så på, hvad der fører op til dette, og hvad der kommer bagefter. Vær ikke en slave af lineær tænkning, og brug ikke lang tid på at lave en introduktion, før du ved, hvor/hvordan dit gyldne øjeblik vil være. Så lad være med at "dræbe dine darlings", men "rendyrk dine darlings".

Som sagt: Lav **først en hurtig og grov redigering** – og lav **så en anden**, hvor du ændrer f.eks. tingenes rækkefølge, musikken, bare for at se. Hvis I arbejder i en gruppe, har I

måske lidt forskellige ideer om den bedste redigering: så prøv det bare, placer en ny version efter den første (det kan gå hurtigt, for du kan sikkert klippe og indsætte dele af den første version). Brug ikke lang tid på at snakke og diskutere og forestille jer på forhånd – bare prøv at se... og høre ... og mærke, hvad der virker bedst.

Når du har det **overordnede indhold og stemning** på plads – så gå til at **forfine** lydniveauerne, og klip tættere (vi har en tendens til at have for lange og for mange lignende skud, når vi er glade amatører). Og brug så evt. filtre til farve/lysstyrke osv. så det kører glat.

Overgange/skillere osv.: Smid ikke bare nogle tilfældige effekter ind her, bare fordi du kan. De skal være konsekvente/hjælpe publikum til at forstå din film. Dip-to-black varsler normalt ændring af tid/sted - scene slutter. Wipes: nu til noget andet! Cross-dissolves kan dække over (ellers for bratte) skift og være rare, men overvej at have samme længde/varighed på dine overgange.

Hvis du kan lave din film med **kun hårde klip**, men som ikke føles hårde: tja, i min bog markerer det fortræffelighed!

Du kan bruge "**broer**" af lyd (også musik) til at gøre dine redigerede skud mere sammenhængende - et pænere flow.

Når du tilføjer **musik** – selv med lav lydstyrke og langsom rytme – opleves en scene ofte som **hurtigere**, men det bidrager også til stemningen. Musik er (konventionelt) fin at have, selv blot kort, i begyndelsen, til sidst og til længere scener uden dialog. **At lade musik styre** klipperytme mm er en spændende legeplads for filmskaberens.

En gang imellem, under redigeringsessioner: Læn dig tilbage, eller rejs dig op, og se dit program, mens det kører uden afbrydelser. **Føl det i din krop**/test det ved at bevæge dig, danse, for at mærke, om dine klip og programmets rytme og tempo er rigtige. Det handler ikke om at læse eller skrive: det handler om at skabe en filmoplevelse, og det er et (fysisk, kropsligt) fænomen, der involverer vores sanser, følelser, rytmesans osv.

At se en film er ikke som at læse en tekst fra venstre mod højre og derefter prøve at forstå eller oversætte, hvad den handler om og måske forestille sig det beskrevne landskab. **Fænomenologien er anderledes!** Med video skal du være direkte sansende (*immersed*/opslugt/føle dig nærværende) i et rum eller landskab, der straks sætter dig i forskellige stemninger. Personligt finder jeg, at videoredigering er en meget tilfredsstillende kreativ proces... og for nu at tage metateorien om video endnu et trin op: At redigere video og film er lidt ligesom at spille et videospil, for i vid udstrækning

kan du udforske og skabe handlingen selv. Videoredigering bør faktisk ikke teoretiseres som en form for skrivning, men som en **forløber for interaktive medier**.

For finere redigering kan det være en fordel at se tingene i redigeringen på skærme, der er større end en smartphone (selv når produktet er designet til visning på en smartphone senere (overvej i øvrigt, hvilket format du skal vælge). At se din video på en rigtig stor (biograflignende) skærm kan ændre farverne og hele oplevelsen ganske betydeligt. Så test den før premieren (Showtime), og test også lyden på både små og store højttaler og med et headset.

Og ikke mindst, **brugertest** tidlige versioner af din video på (repræsentanter) for din målgruppe (eller i det mindste på nogen, der vil fortælle dig sandheden), og tilstræb realistisk visningssituation – og det skal være **før det er for sent at ændre** tingene – og altså før du er blevet for træt eller stædig.

Udstyr, hardware og software

Udstyr til optagelse:

Det ville selvfølgelig være rart at have adgang til et dedikeret, professionelt eller semi-professionelt videokamera med stativ, mikrofoner, lys og andet. Men det tager lidt tid at lære alle funktionerne at kende og at håndtere sådant udstyr godt. Og avanceret udstyr kan også fjerne fokus fra at lære de grundlæggende principper for, hvordan man kommunikerer med video. En nemmere start vil være at bruge din egen almindelige smartphone til optagelse – i dag har smartphones som regel ret/overraskende gode kameraer og fornuftige mikrofoner – og selvom der er nogle begrænsninger, kan du som regel omgå det, hvis du er kreativ. Og du kan forbedre din smartphone med nogle lavbudget tiltag:

For at have et **bedre greb** om din smartphone, mens du optager, kan du (udover at øve dig i ikke at fumle for meget) bruge et håndtag af en slags eller en simpel selfie-stick (begyndende fra under 100 kr., tror jeg nok, selv med Bluetooth start-stop).

For at få en bedre, mere retningsbestemt lyd, kan du tilføje en **retningsbestemt mikrofon** til din telefon (tjek at forbindelsen passer). Eller du kan få en bedre lyd af din egen eller interviewpersonens stemme med en clip-on (trådløs) mikrofon. Priserne begynder, sidst jeg tjekkede, under 200 kr.

For et endnu smartere, mere afbalanceret greb, kan du investere i en "gimbal" – dette giver mulighed for en jævn ("rørt, men ikke rystet" – som James Bond) optagelse, mens du går osv. Jeg fandt en simpel en, der kun kostede omkring 400 kr., men så måtte jeg selv finde en oplader til den, da den ikke var inkluderet i denne billige pakke. Disse gimbal-enheder kan have mange avancerede funktioner – og avancerede priser. Men bemærk, i dag har de fleste smartphones digital billedstabilisering indbygget – og tingene bliver nemmere.

Du kan også investere i et "vlogging-kit", som måske har ekstra lys, en ekstern mikrofon osv. Nogle sæt kan være ret avancerede ved at forbinde flere optagetelefoner (forskellige optagelser samtidigt af samme scene), clip-on mikrofoner (lavalier), et headset til at overvåge lyden (fantastisk, hvis du vil være professionel), osv. Og du kan fortsætte med at investere som en nørd, der har alt til at gå i luften (droner) eller under vand (ubåde).

Redigeringsudstyr:

Med hensyn til redigering af dit videomateriale: Igen kunne det selvfølgelig være rart at have adgang til et professionelt eller semi-professionelt studie-set-up med store monitorer og komfortable stole. Men med hensyn til både hardware og software er dette noget af en investering, licenser til et opdateret avanceret redigeringsprogram som Premiere Pro eller Final Cut kan være ret dyre. Men der findes nu en del redigeringsprogrammer som er gratis at downloade og bruge, og de har en masse funktioner, de er forholdsvis nemme at bruge, og til de fleste formål er de ganske tilstrækkelige. De ligner og føles meget som de dyre programmer, og det er ikke noget problem at starte her og så komme videre senere, hvis du finder en god sponsor. Nogle af de bedre gratis videoredigeringsprogrammer som DaVinci Resolve eller Shotcut kan nemt downloades til både Mac og PC, så du kan bruge din almindelige stationære computer eller laptop.

Du kan nu også lave nogle (grundlæggende) redigeringer ved hjælp af apps allerede på din smartphone, tingene udvikler sig hurtigt på dette område. Sandsynligvis er der også en slags AI-understøttet videoredigering på vej...

Gratis redigeringssoftware

Masser af lærerige tutorials er tilgængelige, både for begyndere og for den mere avancerede filmskaber. Ofte er det en god idé hurtigt at kigge et par forskellige tutorials igennem på YouTube, hvis du er interesseret i, hvordan man gør noget særligt – som at ændre hastigheden på et klip eller anvende en eller anden speciel video- eller lydeffekt. Der er forskellige måder at forklare tingene på, og som regel også forskellige måder at

nå frem til den samme effekt på, og nogle vil måske personligt passe dig bedre end andre. Kør med det du kan lide.

Til MAC og PC og Linux:

Shotcut – gratis downloadside:

<https://shotcut.org/download/>

Måske det bedste valg lige nu:

DaVinci Resolve 19 – (obs: "Studio"-versionen er ikke gratis, vælg standarden, medmindre du har brug for og vil betale for ekstrem høj opløsning)

<https://www.blackmagicdesign.com/products/davinciresolve>

Link til DaVinci tutorial:

<https://www.youtube.com/watch?v=AcNOi-PUTL4>

Held og lykke.

Og husk, det skal være sjovt at lave video - så lærer vi mest 😊

Flere artikler, slides og videoer på: <http://www.henrikjuel.dk/>